

Jonge volken en uw bedrijfsmethode

Als u dit leest zet de voorjaarsontwikkeling zich hopelijk flink door met uiteindelijk een voorzwerm en nazwermen. Zo ontstaan er in de natuur nieuwe volken. Door allerlei manipulaties van de imker ontstaan ook vaak jonge volkjes. Ze vormen meestal geen onderdeel van een bedrijfsmethode terwijl daar beslist goede kanten aan zitten.

De waarde van jonge volkjes

Elk nieuw leven kenmerkt zich door vitaliteit, groeikracht en gezondheid. Hiermee is meteen de waarde van jonge bijenvolken aangegeven. Imkers weten ook dat dit zo is. Een goede zwerm heeft in een mum van tijd een bak vol nieuwe raat, broed, stuifmeel en honing. Toch maken de meeste imkers weinig gebruik van deze groeikracht. We hebben onze honingvolken, we proberen deze zo goed mogelijk door de zwermtijd te krijgen. We zorgen ervoor dat er een jonge koningin op komt, waarna het volk zich kan voorbereiden op de winter. Alle ziektekiemen, oude raten, belegen voedselvoorraden en door ziekte verzwakte bijen blijven in het volk. In de vrije natuur komt het natuurlijk ook voor dat volken jarenlang in hun 'holle boom' blijven wonen, zoals ze bij de imker in dezelfde kast blijven. Dat doet evenwel niets af aan het feit dat verjonging en vernieuwing bij het bijenleven horen. Onder gunstige omstandigheden kan een voorzwerm in augustus nog eens een zwerm opleveren, de maagdenzwerm. Haar geringe kans om te overleven onderstreept juist het belang dat bijen hechten aan vernieuwing en verjonging.

Vegers, afleggers en koninginnenteelt

Nieuwe volkjes ontstaan vaak in de zwermtijd als uitvloeisel van maatregelen om het zwermen te verhinderen, de welbekende vegers. Wie te weinig volken naar zijn zin heeft, kan met een broedaflegger zijn aantal uitbreiden. Dit is nog geen systematische manier om het bijenbestand te vernieuwen en al helemaal niet de kwaliteit ervan te verbeteren. Koninginnenteelt is werken aan de kwaliteit van de bijen. Er ontstaan daarbij ook nieuwe volkjes, de bevruchtingsvolkjes. De gebruikelijke gang van zaken is dat de moeder na haar bevruchting meestal in een groot volk wordt ingevoerd. Van het bevruchtingsvolkje blijven wat broed en bijen over die met kunst en vliegwerk ergens aan toegevoegd worden. Voor

veel imkers is deze weg te gecompliceerd of niet de moeite waard omdat ze maar enkele koninginnen nodig hebben.

De baten en lasten

Er zitten verschillende voordelen aan het opkweken van jonge volken tot honingvolken. Op de eerste plaats is het mogelijk op een gemakkelijke wijze jonge moeren van het beste volk op te kweken. Dit is dan een eenvoudige vorm van selectie en koninginnenteelt. Een tweede voordeel is dat men zich niet meer druk hoeft te maken om de hoofdvolken. Die halen honing en krijgen een jonge moeder al of niet op de wijze van de Aalstermethode. De zwakste volken kan men tijdens de zomerdracht af laten vliegen op de betere en dat komt de honingogst ten goede. De afgevlagen volken worden met elkaar verenigd en maken plaats voor de nieuwe volkjes. Een derde voordeel is dat het ratenbestand op een gemakkelijke manier in goede staat te houden is. Bij grote volken is het nog wel eens moeilijk slechte raten uit het broednest te manoeuvreren. Bij deze jonge volkjes voeg je alleen raten toe. Er worden geen moerdoppen gebouwd en het duurt geruime tijd voor ze belangstelling krijgen voor darrenbroed. Het seizoen is dan al ver gevorderd. Na de winter begint zo'n volk met veel mooi fijn werk. Een vierde voordeel is dat bij het opkweken van de volkjes de kwaliteiten van de jonge moeder snel te voorschijn komen. Als een nieuwe koningin in een groot volk wordt ingevoerd duurt het nog zo'n vier weken voordat het volk overwegend uit bijen van de nieuwe koningin bestaat. Pas dan kan zo'n volk laten zien welke eigenschappen die moeder heeft. Als die niet goed zijn, is het moeilijk te corrigeren omdat het seizoen dan al ver gevorderd is. Kleine volkjes die in hun ontwikkeling achterblijven worden eenvoudig niet ingewinterd. Een vijfde voordeel is dat het gemakkelijker wordt om niet goed presterende hoofdvolken op te ruimen. Pappen en nathouden hoeft niet meer, want de jonge volkjes staan al klaar om de achterblijvers te vervangen. Vaak willen we de slecht-presterende hoofdvolken niet kwijt omdat we daarmee onder het gewenste aantal komen. We verwachten dan alle heil van de nieuwe moeder. Een volgend voordeel betreft de gezondheid van de volkjes. Soms zie je bij beginnende imkers volken die opmerkelijke prestaties leveren. De

afwezigheid van ziektekiemen op al het mooie nieuwe materiaal is hier vast debet aan. Een dergelijk effect treedt ook op bij het opkweken van jonge volken. Een laatste voordeel dat ik wil noemen is dat kleine volkjes heel gemakkelijk varroavrij te krijgen zijn in de beginfase van hun ontwikkeling. Dit voordeel wordt het laatst genoemd en is misschien wel de belangrijkste reden om op deze manier jonge volkjes op te kweken

Er zijn ook nadelen aan deze werkwijze. De jonge volkjes nemen ruimte in beslag. Die ruimte is er niet op elke bijenstand. Een ander probleem is er bij het bevolken van de bevruchtungskastjes. Als ze op de stand blijven, vliegen de oude bijen naar hun oude standplaats terug en dat kan de gevulde kastjes zo verzwakken dat zo'n jong volkje zich niet snel genoeg kan ontwikkelen. Als imkers met elkaar samenwerken is dit gemakkelijk op te lossen met het plaatsen van jonge volken op elkaars bijenstand.

Het belang van selectie

De Aalstermethode wordt nog steeds door veel imkers op een of andere manier toegepast. Daarin wordt weinig gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Als de imker elk jaar een kwart van zijn bijenvolken vervangt door jonge volken met moeren uit zijn beste volk is dat een grote verbetering. Wie daar aan begint zal weldra al zijn volken voorzien van koninginnen uit zijn beste volk omdat hij de vooruitgang zal merken. Wetenschappelijke rapporten en studies over erfelijkheid trekken vaak de conclusie dat er met selectie op eigen bijenstand weinig te winnen valt. Dat zal ook wel zo zijn als je eenmaal een hoog niveau bereikt hebt, maar voor die tijd helpt eenvoudige selectie beslist. Deze manier van werken heeft weinig te maken met koninginnenteelt en kweken volgens de regels van de erfelijkheidsleer. Het is alleen een vorm van konsekvent verderkweken van het beste volk. Zoals geen enkele boer de voortplanting van zijn huisdieren overlaat aan die huisdieren zelf, zo zou de imker dat ook niet moeten doen. De natuur heeft andere doelstellingen dan de imker en daarmee levert zij andere bijen af dan de imker zich wenst. Daarom is selectie nodig, ook al kunnen we niet allebei de ouderdieren uitkiezen. Voor selectie gelden voor mij eenvoudige criteria: honingopbrengst, zwermtraagheid, zachtaardigheid. Eind mei kun je daarover een heel aardige uitspraak doen en daarmee vaststellen van welk volk verdergekweekt wordt: het keuzevolk. Dat selectie positief werkt zult u met mij eens zijn, maar waarom een deel van de oude volken vervangen door jonge? Elke imker heeft goede en

slechte volken. De goede volken leveren honing op en bij de slechte volken kan de imker daar alleen maar op hopen. De realiteitszin van de imker kan hem doen besluiten de zwakke volken als een investering in te zetten. Die volken worden niet meer ingezet voor de honingopbrengst maar ze gaan de bijen leveren voor nieuwe volken met goede koninginnen. Dat worden de grote volken voor het volgend seizoen.

Literatuur

Bijen 3(6): 163 (1994)

Pfefferle, K., Imkern mit dem Magazin und mit der Varroatose, 8., überarbeitete Auflage, 1990.

Jubileum actie VBBN

Welke imker (VBBN-leden en leden van de overige bonden) maakt een ontwerp voor een nieuw (honingpot)etiket?

- een algemeen etiket dat door elke Nederlandse imker te gebruiken is
- dat t.z.t. in de Imkersshop van het Bijenhuis Wageningen verkocht kan worden
- waarvan de gedrukte tekst voldoet aan de eisen voor etikettering van honing
- waarbij ruimte is gereserveerd voor het schrijven of drukken van de gegevens van de imker.

Het winnende ontwerp voor een etiket zal door een jury, bestaande uit leden van het hoofdbestuur van de VBBN en van de commissie Honing van de VBBN, worden aangewezen en bij een van de jubileumactiviteiten worden bekendgemaakt.

Ontwerp inzenden voor 1 september 1997
VBBN, t.a.v. de commissie Honing, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen.